

STATUS PRAWNOMIĘDZYNARODOWY MORSKICH WÓD WEWNĘTRZNYCH A WZGLĘDY BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Tomasz KAMIŃSKI

Uniwersytet Warszawski,
Wojskowa Akademia Techniczna

Streszczenie. W artykule dokonano analizy statusu morskich wód wewnętrznych z punktu widzenia prawa międzynarodowego i względów bezpieczeństwa państwa. Status morskich wód wewnętrznych został uregulowany w przyjętych po II wojnie światowej w ramach ONZ porozumieniach międzynarodowych. Artykuł koncentruje się zwłaszcza na analizie statusu zatok historycznych i systemów prostych linii podstawowych, jako dwóch instytucjach międzynarodowego prawa morza szczególnie istotnych z punktu widzenia powiększania obszarów stanowiących morskie wody wewnętrzne państw nadbrzeżnych. Wskazane instytucje prawa międzynarodowego zostały następnie omówione z punktu widzenia wzajemnego wpływu wywieranego na kwestie bezpieczeństwa państwa nadbrzeżnego.

Słowa kluczowe: morskie wody wewnętrzne, system prostych linii podstawowych, zatoki historyczne, zatoki zwykłe.

Względy bezpieczeństwa a roszczenia państw do obszarów morskich w ujęciu historycznym

Względy bezpieczeństwa stanowią tradycyjne uzasadnienie dążenia państw nadbrzeżnych do poddania swojej kontroli obszarów morskich, a niekiedy i rozciągnięcia na nie zwierzchnictwa terytorialnego. Tendencje te ograniczają się z reguły do wód przybrzeżnych, niemniej jednak historia zna przypadki wysuwania roszczeń do szerszych obszarów morskich, a ich dobitnym przykładem są roszczenia wysuwane swego czasu przez Wenecję do Adriatyku. Ta bowiem powoływała się na przyznanie jej praw do wód Morza Adriatyckiego już w drugiej połowie XII wieku przez papieża Aleksandra III. Przywilej ten miał zostać nadany Wenecji przez papieża, kiedy opowiedziała się ona zbrojnie po jego stronie podczas konfliktu z cesarzem Fryderykiem I Barbarossą. Dowodem „zaślubienia” Wenecji z morzem miał być pierścień przekazany doży przez papieża wraz z zaleceniem corocznego celebrowania odnowienia ślubów mającego stanowić dla potomności dowód sprawowania imperialnego władztwa nad wodami Adriatyku, „...podległymi Wenecji tak, jak żona powinna być podległa mężowi”¹. Roszczenia weneckie kurczyły się jednak wraz z pogarszającą się sytuacją polityczną tego państwa. I tak w połowie XVIII wieku E. de Vattel pisał już tylko o bezspornym prawie Wenecji do zwierzchnictwa nad

¹ Patrz szerzej D.A. Azuni, *The Maritime Law of Europe*, In Two Volumes, translated from French by W. Johnson, New York 1806, 2nd printing, New Jersey 2007, Vol. I, s. 78-79.

obszarem, „...którym może władać faktycznie i którego potrzebuje dla swego bezpieczeństwa”. Podkreślał też, że jej roszczenia do zwierzchnictwa nad całością Morza Adriatyckiego wydawały się mało realne w świetle ówczesnego układu sił między państwami, konstatując, że „...pretensje do zwierzchnictwa są uznawane tak długo, póki naród, który je wysuwa, ma siłę na ich poparcie, i upadają razem z jego potęgą”².

Względy bezpieczeństwa leżały również u podstaw idei zajęcia pasa wód przybrzeżnych w oparciu o rozpowszechnioną w XVIII wieku zasadę zasięgu działań nadbrzeżnych – dla jej ukształtowania przełomowa okazała się praca *De Dominio Maris* Corneliusa van Bynkershoek z 1703 roku. Autor ten stawiał tezę, że władztwo z lądu powinno kończyć się tam, gdzie kończy się moc broni (łac. *terrae potestas finitur ubi finitur armorum vis*)³. W jej świetle zakres władzy państwa na morzu miał rozciągać się na zasięg strzału armatniego, przy podkreśleniu autora, że chodziło mu o „machiny” ówczesnie stosowane⁴. Ta przemawiająca niewątpliwie do wyobraźni zasada ustalania zakresu wód przybrzeżnych podlegających zwierzchnictwu terytorialnemu państw znalazła także swój odpowiednik w postaci zasady podwójnego zasięgu działań nadbrzeżnych, w przypadku ustalenia maksymalnej szerokości wejścia zatok podlegających zajęciu przez państwo nadbrzeżne. Zatoki były zresztą już od starożytności poddawane szczególnemu traktowaniu, ze względu na ukształtowanie wybrzeża stanowiące osłonę przed zafalowaniem kwalifikujące te akweny jako naturalne porty i kotwicowiska dla statków. Z tych też powodów państwa morskie w zasadzie od zawsze uważały zatoki za obszar o szczególnym znaczeniu dla interesów państwowych i to zarówno ze względów bezpieczeństwa, jak i gospodarczych. W. Góralczyk wskazuje, że „...od dawna przyjmowano, że państwo nadbrzeżne może zawłaszczyć obszary objęte lądem (*inter fauces terrae*)”⁵. Dopuszczalna szerokość zatok podlegających zajęciu ewoluowała z czasem do wskazanego

² Patrz szerzej, E. de Vattel, *Prawo narodów, czyli zasady prawa naturalnego zastosowane do postępowania i spraw narodów i monarchów* (tłum. B. Winiarski), tom I, Warszawa 1958, s. 307-308. Nawiasem mówiąc, tworzący kilkadziesiąt lat później D.A. Azuni pozwolił sobie na uszczypliwą uwagę, że kres temu związkowi położyły ostatecznie działania armii napoleońskiej, oraz dodał, że dzięki francusko-austriackiemu traktatowi z Campo Formio z 1797 roku – na mocy którego m.in. Wyspy Jońskie przeszły pod władanie Francji, a sama Wenecja wraz z jej posiadłościami wzdłuż wybrzeża adriatyckiego aż do Dalmacji stały się austriackimi prowincjami – Adriatyk zyskał drugiego męża. D.A. Azuni, op. cit., s. 79, n. 92.

³ J. Symonides, *Terytorium państwowe w świetle zasady efektywności*, Toruń 1971, s. 193.

⁴ L. Ehrlich, *Suwerenność a morze w prawie międzynarodowym*, Warszawa 1961, s. 44.

⁵ W. Góralczyk, *Szerokość morza terytorialnego i jego delimitacja*, Warszawa 1964, s. 135. Wydaje się, że określenie to można byłoby tłumaczyć na język polski jako: „w gardzieli lądu”, choć trzeba przyznać, że nie brzmi to zbyt szczęśliwie. Czuję się jednak poniekąd usprawiedliwiony tym, że nie będzie ono specjalnie odbiegało od wersji zaproponowanej przez G.S. Westerman, która w języku angielskim użyła równie poetyckiego sformułowania: „within the jaws of the land”. G.S. Westerman, *The Juridical Bay*, Oxford 1987, s. 55.

wyżej testu podwójnego zasięgu dział nadbrzeżnych, ten zaś stopniowo w ślad za przyjęciem postulowanego przez F. Galliniego w 1782 roku stałego limitu 3 mil dla wód terytorialnych, jako największej odległości „...do której siłą prochu dotychczas wynalezioną można rzucić kulę lub bombę”⁶, w XIX wieku zaczął w praktyce państw przyjmować najczęściej wartość 10 mil.

Dostrzeżono wówczas fakt, że w wyniku rewolucji przemysłowej zaczęły powstawać działa o zasięgu przekraczającym limit 3 mil, co zaowocowało pracami powołanych w drugiej połowie XIX wieku towarzystw naukowych, to jest IDI (fr. *Institut de Droit International*) i ILA (ang. *International Law Association*), które na swoich sesjach w 1894 i 1895 roku wskazały na konieczność podwojenia szerokości morza terytorialnego i ustalenia jej na sześć mil, m.in. ze względu na zmianę dosiężności dział. Propozycje te znalazły częściowe odzwierciedlenie w sugerowanych przez wskazane towarzystwa naukowe limitach dla szerokości zatok zajmowanych przez państwa nadbrzeżne. I tak IDI zaproponował szerokość 12 mil morskich odpowiadającą dwukrotnej szerokości postulowanego przez siebie pasa morza terytorialnego, natomiast ILA wystąpiło z propozycją określającą szerokość wejścia do zatoki na 10 mil morskich⁷.

W zainicjowanym pod koniec XIX wieku procesie kodyfikacji międzynarodowego prawa morza dostrzeżono jeszcze jedną kategorię zatok, a mianowicie te, które zostały już dawno zajęte przez państwa pomimo szerokości wejścia większej od standardowego limitu przyjmowanego dla zatok podlegających zajęciu przez państwa nadbrzeżne. Zatoki te dla odróżnienia od tzw. zatok zwykłych nazywamy zatokami historycznymi. Należy przy tym nadmienić, że obydwie prywatne projekty kodyfikacyjne z lat dziewięćdziesiątych XIX wieku przewidywały wyjątek pozwalający na zajęcie zatok o większej szerokości wejścia w sytuacjach usankcjonowanych ciągłą i długotrwałą praktyką, który uwzględniając praktykę państw, odnosił się do sytuacji tzw. zatok historycznych.

Wracając jednak do, nazwijmy je „zwykłymi”, limitów szerokości wejścia dla zatok, należy dodać, że zasada 10 mil pojawiła się wówczas także w praktyce traktatowej państw, przy czym o ile pierwotnie pozwalano na zajęcie zatok o wejściu nie szerszym niż 10 mil, to począwszy od konwencji z 1882 roku dotyczącej rybołówstwa na Morzu Północnym zaczęto stosować jej zmodyfikowaną wersję pozwalającą w przypadku szerszych zatok na zajęcie maksymalnego obszaru zatoki zamkniętego linią o szerokości 10 mil⁸. Przyjęcie zasady 10 mil zostało także zarekomendowane w raporcie przygotowanym przez Trzecią Komisję podczas drugiej haskiej konferencji

⁶ Patrz, L. Ehrlich, op. cit., s. 53.

⁷ *Historic Bays, Memorandum by the Secretariat of United Nations (A/CONF.13/1)*: Official Records of the United Nations Conference on the Law of the Sea, 1958, United Nations Publication, Sales No.: 58.V.4, vol. I (Preparatory Document), s. 14.

⁸ Patrz szerzej, W. Góralczyk, op. cit., s. 136.

pokoju w 1907 roku⁹. Należy jednak nadmienić, że w wydanym pół wieku później przez MTS orzeczeniu w sporze o rybołówstwo pomiędzy Wielką Brytanią a Norwegią trybunał nie uznał podnoszonego przez Wielką Brytanię limitu 10 mil za normę prawa zwyczajowego¹⁰. Reguła ta nie zyskała więc statusu powszechnie obowiązującej normy prawa międzynarodowego.

Proces kodyfikacji prawa morza mający miejsce w drugiej połowie XX wieku pod egidą Organizacji Narodów Zjednoczonych, o którym będzie mowa w następnej części artykułu, doprowadził do przyjęcia konwencji szczegółowo regulujących zakres uprawnień państw na obszarach morskich. Określają one szczegółowo nie tylko będący przedmiotem rozważań niniejszego artykułu zakres akwenów wchodzących w skład terytorium państwa, ale przewidują również pewne prawa przysługujące państwom nadbrzeżnym na obszarach morskich nieobjętych zwierzchnictwem terytorialnym państw, a więc międzynarodowych. Są to przede wszystkim prawa państw do eksploatacji szelfu kontynentalnego oraz do posiadania tzw. wyłącznych stref ekonomicznych rozciągających się na 200 mil morskich od wyznaczonej przez państwa linii podstawowej. Zakres tych uprawnień stanowi jednak przedmiot odrębnej analizy.

Zakres morskich wód wewnętrznych państwa w świetle uregulowań międzynarodowych

Hasło *Wielkiej encyklopedii prawa* poświęcone morskim wodom wewnętrznym opracowane przez T. Wasilewskiego definiuje je jako „...wody znajdujące się między lądem a wewnętrzną granicą (linią podstawową) morza terytorialnego”¹¹. Współcześnie obowiązujące normy prawa międzynarodowego regulujące status morskich wód wewnętrznych zostały zawarte w konwencjach przyjętych w ramach ONZ, a mianowicie w konwencji genewskiej z 1958 roku o morzu terytorialnym i strefie przyległej (zwanej dalej niekiedy „KGMT”)¹² oraz w konwencji o prawie morza wyłożonej do podpisu w 1982 roku w Montego Bay na Jamajce (zwanej dalej niekiedy „KoPM”). Stronami pierwszej z tych umów KGMT są obecnie 52 państwa¹³. Natomiast przyjęta prawie ćwierć wieku później KoPM cieszy się zdecydowanie

⁹ G.S. Westerman, op. cit., s. 61.

¹⁰ *Fisheries case*, Judgment of December 18th, 1951: ICJ Reports 1951, s. 131.

¹¹ T. Wasilewski, *Morskie wody wewnętrzne*, [w:] *Wielka encyklopedia prawa*, B. Hołyst (red. nacz.), R. Hauser (z-ca red. nacz.), *Prawo międzynarodowe*, J. Symonides, D. Pyć (red.), t. IV, Warszawa 2014, s. 269.

¹² United Nations, *Treaty Series*, vol. 516, p. 205. Tekst polski: K. Kocot, K. Wolfke, *Wybór dokumentów do nauki prawa międzynarodowego*, Wrocław 1969, s. 234-243.

¹³ Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone, https://treaties.un.org/Pages/View-Details.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-1&chapter=21&clang=_en

większą popularnością i podpisało ją obecnie 168 stron¹⁴. Postanowieniami tych umów związani są m.in. wszyscy stali członkowie Rady Bezpieczeństwa ONZ, przy czym USA przystąpiły wyłącznie do KGMT, a Chiny tylko do KoPM. Polska jest stroną drugiej z tych konwencji i ratyfikowała ją w 1998 roku¹⁵.

Należy dodać, że zarówno KGMT, jak i pozostałe konwencje genewskie z 1958 roku odnoszące się do międzynarodowego prawa morza¹⁶ pozostają nadal w mocy pomimo wejścia w życie KoPM. Zakres zastosowania konwencji genewskich uległ jednak ograniczeniu ze względu na zamieszczoną w art. 311 KoPM normę kolizyjną przewidującą pierwszeństwo stosowania KoPM przed postanowieniami tych konwencji¹⁷. Skutkiem tego poszczególne konwencje genewskie nie będą miały zastosowania w relacjach między państwami będącymi zarówno stroną danej konwencji, jak i konwencji prawa morza z 1982 r. W tej sytuacji¹⁸, w stosunkach między państwami będącymi stronami obu tych konwencji, traktat wcześniejszy ma zastosowanie tylko w takim zakresie, w jakim jego postanowienia można pogodzić z postanowieniami traktatu późniejszego. Natomiast w stosunkach między państwem będącym stroną obu traktatów a państwem będącym stroną jedynie jednego z nich ich wzajemne prawa i obowiązki reguluje oczywiście ten traktat, którego stronami są oba państwa. W dalszych rozważaniach będę opierał się co do zasady na postanowieniach KoPM, jako najszerszej współcześnie przyjętej wspólnej platformy prawnej regulującej status obszarów morskich. Należy jednak pamiętać, że zdecydowana większość regulacji KoPM poświęconych statusowi morskich wód wewnętrznych stanowi niemal identyczne powtórzenie postanowień zawartych w KGMT.

W świetle art. 8 KoPM do morskich wód wewnętrznych państwa należą wody położone między linią podstawową morza terytorialnego a lądem, przy czym reguła ta nie odnosi się do tzw. wód archipelagowych stanowiących odrębną kategorię wód

¹⁴ United Nations Convention on the Law of the Sea, https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsIII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXI-6&chapter=21&Temp=mtdsg3&clang=_en. Warto nadmienić, że nie wszystkie strony konwencji prawa morza z 1982 r. są państwami. Art. 305 KoPM dopuszcza związanie się jej postanowieniami nie tylko przez państwa, ale m.in. także przez organizacje międzynarodowe międzyrządowe, którym zgodnie z art. 1 Aneksu IX do konwencji państwa członkowskie przekazały kompetencje w dziedzinach uregulowanych przez niniejszą konwencję, łącznie z kompetencją do zawierania umów odnoszących się do tych spraw. W myśl tej regulacji stroną konwencji w 1998 r. zostały Wspólnoty Europejskie, skutkiem czego Unia Europejska jest stroną konwencji niezależnie od formalnego uczestnictwa jej państw członkowskich.

¹⁵ Tekst polski, Dz.U. z 2002 r., nr 59, poz. 543.

¹⁶ Konwencja o morzu pełnym (United Nations, *Treaty Series*, vol. 450, s. 11), Konwencja o rybołówstwie i ochronie zasobów biologicznych morza pełnego (United Nations, *Treaty Series*, vol. 559, s. 285) oraz Konwencja o szelfie kontynentalnym (United Nations, *Treaty Series*, vol. 499, p. 311).

¹⁷ Patrz, J. Symonides, *Prawo morza*, [w:] *Wielka encyklopedia prawa*, op. cit., s. 388.

¹⁸ Czyli, zgodnie z art. 30.3 w powiązaniu z art. 30.4 konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 roku (tekst polski, Dz.U. z 1990 r., nr 74, poz. 439), wówczas gdy następujące po sobie traktaty dotyczą tego samego przedmiotu oraz strony traktatu późniejszego nie obejmują wszystkich stron traktatu wcześniejszego.

państwowych. Konwencja wyróżnia dwa rodzaje linii podstawowych. Pierwszą z nich jest tzw. zwykła linia podstawowa, którą zgodnie z art. 5 jest linia najniższego stanu wody wzdłuż wybrzeża, oznaczona na mapach o dużej skali uznanych oficjalnie przez państwo nadbrzeżne. Konwencja określa również sposób wyznaczania linii podstawowej w przypadku ujścia rzeki wpadającej do morza, gdzie zgodnie z art. 9 linię podstawową stanowi linia prosta poprowadzona w poprzek ujścia rzeki między punktami wytyczającymi to ujście na jej brzegach przy najniższym stanie wody. Konwencja odnosi się również do sytuacji estuariów i delt, przewidując dla nich możliwość ustalenia podstawy do mierzenia pasa morza terytorialnego od tzw. prostej linii podstawowej¹⁹.

Jest to drugi rodzaj linii podstawowych przewidzianych przez konwencję. Linie te, zgodnie z art. 7.1 KoPM, mogą być wyznaczane przez państwa w miejscach, gdzie linia wybrzeża jest bardzo wygięta i wcina się w głąb lądu albo gdzie wzdłuż wybrzeża w jego bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się łańcuch wysp. Ustęp 3 dodaje zaś, że przy wytyczaniu prostych linii podstawowych nie można wyraźnie odstępować od ogólnego kierunku wybrzeża, a obszary morskie znajdujące się po wewnętrznej stronie takich linii muszą być dostatecznie ściśle związane z obszarem lądowym, aby można było rozciągnąć na nie status wód wewnętrznych. Należy też dodać, że konwencja dopuszcza prowadzenie prostych linii podstawowych do i od punktów wyznaczonych na skałach osychających, tzn. pojawiających się nad powierzchnią morza tylko w czasie odpływu. Kwestia ta regulowana jest przez art. 7.4 konwencji, który generalnie zakazuje wytyczania linii z wykorzystaniem wzniesień wynurzających się z wody tylko podczas odpływu. Dopuszcza jednak taką praktykę, gdy zostały na nich zbudowane latarnie morskie lub podobne urządzenia, które stale znajdują się ponad poziomem morza, lub kiedy wytyczanie linii podstawowych do i od takich wzniesień uzyskało powszechne uznanie międzynarodowe. System prostych linii podstawowych kreślonych pomiędzy punktami wyznaczonymi przez państwo nadbrzeżne stanowi podstawę, od której mierzy się szerokość morza terytorialnego. Należy przy tym podkreślić, że art. 14 KoPM stwierdza, że państwo nadbrzeżne może, w zależności od różnych warunków, wytyczyć linie podstawowe, stosując na przemian którekolwiek spośród metod przewidzianych w poprzednich artykułach. Przyjęcie systemu prostych linii podstawowych powinno mieć miejsce tylko w przypadku, w którym ukształtowanie wybrzeża wypełnia przesłanki określone w art. 7 konwencji, i należy je traktować jako wyjątek od reguły ogólnej nakazującej stosowanie zwykłej linii podstawowej. Mamy więc do czynienia z wyjątkiem, który nie powinien być stosowany rozszerzająco.

¹⁹ Art. 7.2 KoPM: „Tam, gdzie wskutek istnienia delty lub innych warunków naturalnych linia wybrzeża jest w dużym stopniu niestała, odpowiednie punkty mogą być wybrane wzdłuż najdalej w morze sięgającej linii najniższego stanu wody i, niezależnie od późniejszego cofnięcia się linii najniższego stanu wody, te proste linie podstawowe będą nadal obowiązywały, chyba że zostaną zmienione przez państwo nadbrzeżne zgodnie z niniejszą konwencją”.

Tymczasem praktyka międzynarodowa wskazuje na nadmierne korzystanie przez państwa z tej metody ustalania zasięgu morskich wód wewnętrznych²⁰. Skala tego zjawiska jest ogromna. W pracy wydanej w 2012 roku J.A. Roach i R.W. Smith wskazywali, że system ten został wdrożony przez co najmniej 85 państw, a dalszych siedem przyjęło już stosowne przepisy krajowe, lecz nie opublikowało jeszcze koordynat lub map uwzględniających wysunięte przez nie roszczenia²¹.

Do podstawowych nadużyć można zaliczyć m.in. stosowanie prostych linii podstawowych przez państwa, których wybrzeże nie posiada nieregularnej linii brzegowej, wyznaczanie bardzo długich, mających nawet ponad 100 mil, odcinków prostych linii podstawowych, czy też kreślenie ich w sposób ewidentnie odbiegający od ogólnego kierunku wybrzeża. Pokusa jest bowiem ogromna, a skala zjawiska na tyle duża, że państwa, oglądając się na praktykę innych, niespotykającą się z wystarczającym potępieniem ze strony społeczności międzynarodowej, decydują się często na naganianie przepisów konwencji, chcąc poszerzyć zajęty na wyłączność obszar mórz. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponoszą poniekąd same państwa – strony KGMT i KoPM, ze względu na mało precyzyjną regulację artykułu poświęconego zasadom wyznaczania prostych linii podstawowych. Inna rzecz, że jej treść została w dużej mierze oparta na wspomnianym już orzeczeniu MTS z 1951 roku zapadłym w anglo-norweskim sporze o rybołówstwo.

Spór ten powstał w wyniku ustanowienia systemu prostych linii podstawowych przez Norwegię na mocy dekretu z 1935 roku, na położonym poza kołem podbiegunowym fragmencie wybrzeża o długości około półtora tysiąca kilometrów, na północ od 66°28,8' szerokości geograficznej. System zastosowany przez Norwegię nie tylko zamykał dla obcych rybaków *en bloc* wszystkie fiordy znajdujące się w tym rejonie (przy czym najdłuższy odcinek systemu norweskiego miał „tylko” 44 mile długości²²), lecz także obejmował akwen położony pomiędzy lądem a ciągnącym się wzdłuż niego pasmem wysp, tworzących unikalną konstrukcję skalną składającą się ze 120 tysięcy małych i dużych formacji skalnych, zwaną „skjærgaard”, co w polskiej literaturze przedmiotu tłumaczone jest najczęściej jako szkiery lub skałochron. Dla przyszłej regulacji konwencyjnej kluczowe okazało się to, że MTS nie stwierdził, aby ten system ustalania wód wewnętrznych miał być sprzeczny z normami prawa międzynarodowego. Ta konstatacja trybunału została odebrana jako potwierdzenie zwyczajowego charakteru tej instytucji prawnej. Skutkiem tego przedstawione przez trybunał kryteria, w istocie bardzo ogólne i sformułowane na tle ukształtowania geograficznego

²⁰ Odnośnie do przykładów nadużyć, jak i sposobów zwalczania tego zjawiska, patrz szerzej: T. Kamiński, *Status zatok historycznych. Studium prawnomiędzynarodowe*, Warszawa 2018, s. 263-276.

²¹ J.A. Roach, R.W. Smith, *Excessive Maritime Claims*, wyd. 3, Leiden-Boston 2012, s. 20.

²² R.R. Churchill, A.V. Lowe, *The Law of the Sea*, 3rd ed., Manchester University Press 1999, s. 37.

wybrzeża Norwegii²³, stały się podstawą dla uregulowania przyjętego w KGMT, które z niewielkimi zmianami zostało powtórzone we wskazanym artykule KoPM.

Kolejnymi akwenami oddzielonymi linią podstawową od morza terytorialnego są zatoki. Część z nich, co ciekawe bez wyraźnie ustalonego limitu co do szerokości ich wejścia może, jak już zostało wskazane, zostać włączona do morskich wód wewnętrznych, korzystając z dobrodziejstwa regulacji poświęconej prostym liniom podstawowym. Limit szerokości wejścia do zatoki nie obejmuje również zatok historycznych, które są instytucją międzynarodowego prawa zwyczajowego, a linia zamykająca zatoki, do których państwa wysuwają roszczenia z powołaniem się na tytuł historyczny, ma niekiedy nawet ponad sto mil długości²⁴.

Inaczej sytuacja ma się z zatokami stanowiącymi wygięcie wybrzeża tych państw, które nie zdecydowały się na ustanowienie systemu prostych linii podstawowych lub zajęcie danego akwenu z powołaniem się na tytuł pradawny lub na tytuł historyczny. KoPM odnosi się do tej sytuacji w art. 10 regulującym status zatok okolonnych terytorium tylko jednego państwa nadbrzeżnego²⁵. Na tle tych przepisów D.R. Rothwell i T. Stephens proponują klasyfikację wyróżniającą pięć rodzajów

²³ MTS wskazał trzy kryteria, które powinny zostać spełnione przy wyznaczaniu systemu prostych linii podstawowych: 1) wyznaczone linie nie mogą odbiegać w znaczny sposób od ogólnego kierunku wybrzeża, 2) obszary morskie leżące wewnątrz linii muszą być dostatecznie ściśle związane z obszarem lądowym, aby mogły podlegać statusowi wód wewnętrznych; oraz 3) powinno się uwzględnić właściwe dla danego regionu interesy gospodarcze, których istnienie i znaczenie zostały wyraźnie wykazane długotrwałą praktyką. ICJ Reports 1951, s. 133.

²⁴ Zatokami historycznymi proponuję nazywać akweny morskie będące zatokami w sensie geograficznym, których „...wody traktowane są jak morskie wody wewnętrzne, a państwo nadbrzeżne wykonuje tam swe władztwo suwerenne na mocy tytułu historycznego lub tytułu pradawnego”. T. Kamiński, op. cit., s. 429.

²⁵ Artykuł 10 KoPM (Zatoki)

1. Niniejszy artykuł odnosi się wyłącznie do zatok, których brzegi należą do jednego państwa.
2. Dla celów niniejszej konwencji zatoką jest wyznaczone wgłębienie linii brzegowej, którego wcięcie w głąb lądu pozostaje w takim stosunku do szerokości wejścia do zatoki, że obejmuje wody otoczone lądem i jest czymś więcej niż zwykłym wygięciem wybrzeża. Wgłębienia nie uważa się jednak za zatokę, jeżeli jego powierzchnia nie jest równa lub większa od powierzchni półkola o średnicy równej linii przeprowadzonej w poprzek wejścia do tego wgłębienia.
3. Powierzchnię wgłębienia mierzy się między linią najniższego stanu wody wzdłuż brzegów wgłębienia a linią łączącą punkty wyznaczające naturalne wejście do tego wgłębienia przy najniższym stanie wody. Jeżeli wskutek istnienia wysp wgłębienie ma kilka wejść, to za średnicę półkola uważa się linię o długości równej sumie długości linii przeprowadzonych w poprzek poszczególnych wejść. Powierzchnię wysp położonych wewnątrz wgłębienia wlicza się do całkowitej powierzchni tego wgłębienia.
4. Jeżeli odległość między punktami wyznaczającymi naturalne wejście do zatoki przy najniższym stanie wody nie przekracza 24 mil morskich, można wytyczyć linię zamykającą zatokę między tymi dwoma punktami przy najniższym stanie wody, a wody znajdujące się po wewnętrznej stronie tej linii uważa się za wody wewnętrzne.

zatok. Są to²⁶: zatoki historyczne; wskazane już zatoki włączone w skład morskich wód wewnętrznych państwa wskutek zastosowania systemu prostych linii podstawowych; zatoki, które są uważane za część wód wewnętrznych przez co najmniej dwa państwa; zatoki w sensie prawnym (tzw. zatoki zwykłe), o wejściach nie szerszych niż 24 mile morskie, oraz zatoki, które spełniają kryteria dla uznania ich za zatoki w sensie prawnym (zwykłe), ale w przypadku których odległość pomiędzy punktami naturalnego wejścia do zatoki jest większa niż 24 mile. Zatoki te proponuję nazwać ponadnormatywnymi. Trzy spośród nich, a mianowicie zatoki historyczne, zatoki objęte systemem prostych linii podstawowych oraz zatoki zwykłe²⁷ o szerokości wejścia nieprzekraczającej 24 mil, mogą w całości zostać włączone do morskich wód wewnętrznych państwa.

Natomiast w przypadku zatok ponadnormatywnych, a więc tych, które spełniają geograficzne i geometryczne kryteria ustalone dla zatok zwykłych, ale nie spełniają matematycznego kryterium szerokości wejścia do zatoki, ust. 5 badanego artykułu przewiduje, że należy przeprowadzić przez zatokę prostą linię podstawową o długości 24 mil morskich, w taki sposób, aby zamknąć nią możliwie największy obszar wody. Linia stanowiąca podstawę wyznaczenia morza terytorialnego państwa powinna więc zostać nakreślona w miejscu, patrząc od strony morza pełnego, w którym szerokość wejścia do zatoki po raz pierwszy zwęża się do szerokości 24 mil morskich (w punktach wyznaczonych przy najniższym stanie wody). W tej sytuacji część wód zatoki odcięta 24-milową linią podstawową stanowić będzie morskie

5. Jeżeli odległość między punktami wyznaczającymi naturalne wejście do zatoki przy najniższym stanie wody przekracza 24 mile morskie, wytycza się wewnątrz zatoki prostą linię podstawową o długości 24 mil morskich w taki sposób, aby zamknąć nią możliwie największy obszar wody.
6. Powyższych postanowień nie stosuje się do tak zwanych zatok „historycznych” ani w żadnym przypadku, kiedy ma zastosowanie system prostych linii podstawowych przewidziany w artykule 7.

²⁶ D.R. Rothwell, T. Stephens, *The International Law of the Sea*, Oxford and Portland, Oregon 2010, s. 46.

²⁷ Zatoką w świetle wskazanych przepisów KoPM, czyli tzw. zatoką zwykłą, jest wyznaczone wgłębienie linii brzegowej, którego wcięcie w głąb lądu pozostaje w takim stosunku do szerokości wejścia do zatoki, że obejmuje wody otoczone lądem i jest czymś więcej niż zwykłym wygięciem wybrzeża (art. 10 § 2). Powinno być to więc odpowiednio duże wgłębienie wybrzeża. Pojęcie to zostało dookreślone przez konwencje poprzez sformułowanie tzw. testu półkola, zgodnie z którym wgłębienia wybrzeża nie uważa się za zatokę, jeżeli jego powierzchnia nie jest równa lub większa od powierzchni półkola o średnicy równej linii przeprowadzonej w poprzek wejścia do tego wgłębienia. Sposób mierzenia powierzchni zatoki został zaś określony w ustępie 3 wskazanego artykułu. Stwierdza on, że powierzchnię wgłębienia mierzy się między linią najniższego stanu wody wzdłuż brzegów wgłębienia a linią łączącą punkty wyznaczające naturalne wejście do tego wgłębienia przy najniższym stanie wody. Według konwencji zatokami mogą być również wgłębienia posiadające, wskutek istnienia wysp leżących w poprzek ich wejścia, więcej niż jedno ujście. W tej sytuacji test półkola przeprowadza się, kreśląc je według linii o długości równej sumie długości linii przeprowadzonych w poprzek poszczególnych wejść do zatoki. Ostatni przepis ust. 3 dodaje natomiast, że powierzchnię wysp położonych wewnątrz wgłębienia wlicza się do jego całkowitej powierzchni.

wody wewnętrzne państwa, podczas gdy wzdłuż pozostałej części linii brzegowej poprowadzona zostanie zwykła linia podstawowa morza terytorialnego.

Sytuacja zatok o kilku państwach nadbrzeżnych nie została zaś uregulowana postanowieniami KoPM. Przewiduje ona natomiast możliwość włączenia do morskich wód wewnętrznych całych zatok o szerokości wejścia większej niż 24 mile morskie. Sytuacja ta została określona w ostatnim ustępie wskazanych artykułów (nr 6), który stanowi, że wcześniejszych postanowień tych artykułów nie stosuje się do tak zwanych zatok „historycznych” ani w żadnym przypadku, kiedy ma zastosowanie powyżej omówiony system prostych linii podstawowych. Należy podkreślić, że skutkiem wskazanego zapisu będzie uchylenie, w stosunku do akwenów należących do obydwu wymienionych kategorii, obowiązywania wymogów ustalonych przez badane konwencje dla zatok zwykłych, z testem półkola włącznie.

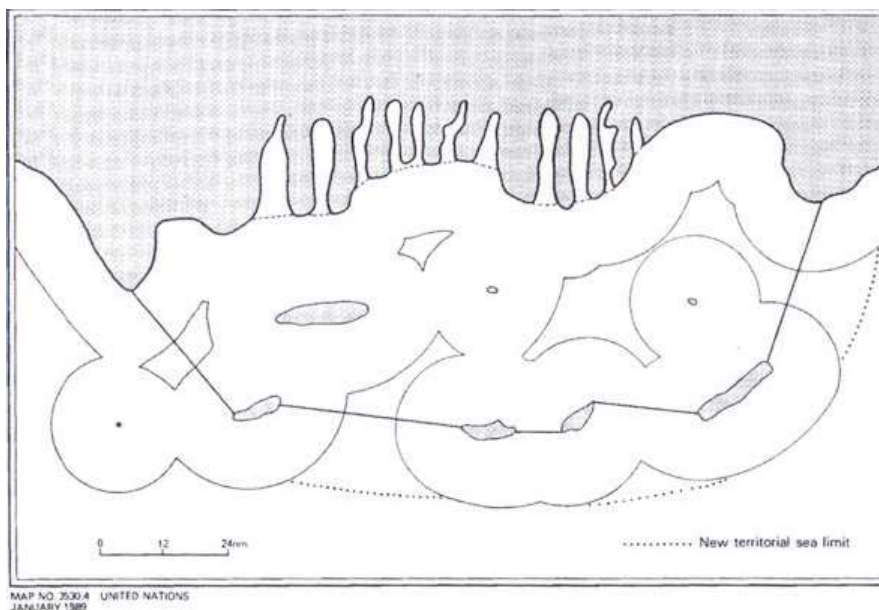
Morskie wody wewnętrzne a względy bezpieczeństwa państwa nadbrzeżnego

Nie wydaje się, aby przesadne było stwierdzenie, że kwestie bezpieczeństwa państwa nadbrzeżnego są kluczowe dla samej koncepcji morskich wód wewnętrznych. Jest to bowiem strefa poddana absolutnej, to jest niczym nieograniczonej z mocy prawa zwyczajowego, suwerenności państwowej. Wszelkie ewentualne ograniczenia tej suwerenności mogą jedynie wynikać z przyjętych przez państwa zobowiązań zawartych w umowach międzynarodowych. Ciekawy przykład takiego ograniczenia znajdujemy w art. 8.2 KoPM, zgodnie z którym ilekroć wytyczenie prostej linii podstawowej zgodnie z regułami określonymi w KoPM powoduje „...włączenie do wód wewnętrznych obszarów, które poprzednio nie były uważane za wody wewnętrzne, na wodach tych istnieje prawo nieszkodliwego przepływu przewidziane w niniejszej konwencji”. Przepis ten jest niezwykle istotny w związku ze skalą wdrożenia przez państwa systemów prostych linii podstawowych, których ustanowienie prawie zawsze wiąże się z zajęciem przez państwo nadbrzeżne akwenów niewchodzących wcześniej w skład morskich wód wewnętrznych państwa.

Co do zasady jednak władztwo państwa nadbrzeżnego, które jeszcze w obrębie morza terytorialnego doznaje ograniczeń w postaci prawa nieszkodliwego przepływu, tutaj jest pełne i absolutne. A skoro akweny te zamknięte są z założenia dla żeglugi obcych statków, to tym bardziej zakazane jest prowadzenie przez nie połowów, które notabene stanowią również naruszenie zasad nieszkodliwego przepływu na morzu terytorialnym. Jest to więc strefa, w której dopuszczalność żeglugi obcych statków poddana jest całkowicie woli państwa nadbrzeżnego.

W opracowaniu poświęconym wyjaśnieniu postanowień KoPM dotyczących kwestii linii podstawowych, wydanym w 1989 roku przez Biuro Narodów Zjednoczonych ds.

Oceanicznych i Prawa Morza²⁸, znajdujemy wyraźne odniesienie do kwestii bezpieczeństwa państwa wskazanych jako uzasadnienie wprowadzenia systemu prostych linii podstawowych. Stwierdza ono, że są one instrumentem mającym uprościć przebieg zewnętrznych granic morza terytorialnego. Takie uproszczenie perymetru morza terytorialnego stanowi nie tylko ułatwienie dla żeglarzy, ale jak wskazano w opracowaniu wydanym przez ONZ, miałyby przeciwdziałać sytuacji, w których zastosowanie tradycyjnych metod delimitacji, a więc zwykłej linii podstawowej oraz linii zamykających zatoki, mogłoby (jak to zostało wskazane na poniższej rycinie ukazującej rolę odgrywaną przez linie podstawowe dla uproszczenia granic morza terytorialnego)²⁹ doprowadzić do pozostania kłopotliwych zamkniętych lub półzamkniętych enklaw morza pełnego na obszarze wchodzącym w skład terytorium państwa. Celem zastosowania tej instytucji miałyby być właśnie wyeliminowanie tych enklaw prowadzące do uproszczenia perymetru morza terytorialnego, a więc i granicy państwa. Opracowanie ONZ stwierdza przy tym, że cel ten powinien zostać osiągnięty bez istotnego odsunięcia granic morza terytorialnego od wybrzeża, gdyż jak podkreślono, zadaniem systemu PLP „...nie jest nieuzasadnione powiększanie obszaru morza terytorialnego”³⁰.

²⁸ Obecnie urząd ten występuje pod nazwą United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea (UNDOALOS). *The Law of the Sea. Baselines: An Examination of the Relevant Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea*, United Nations, New York 1989, s. 18-21.

²⁹ Ibidem, s. 20.

³⁰ Ibidem, s. 21 [39].

Trudno nie zauważyć, że pozostawienie enklaw morza pełnego otoczonych wodami morza terytorialnego niesie ze sobą ewidentne zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa nadbrzeżnego. O ile bowiem w świetle współczesnej praktyki ustanawiania przez państwa wyłącznych stref ekonomicznych mierzonych od linii podstawowej raczej nie doszłoby do sytuacji, w której obca flotyła rybacka przepłynęłaby przez morze terytorialne po to, aby łowić na obszarze takiej enklawy morza pełnego, to trudno nie dostrzec potencjalnych zagrożeń militarnych dla państwa nadbrzeżnego. Nie wydaje się bowiem mało prawdopodobny scenariusz, w którym taka enklawa mogłaby być stale odwiedzana przez obce okręty wojenne, które nijak nie mogłyby zostać legalnie zmuszone do opuszczenia tych wód i w zasadzie mogłyby tam przebywać stale. Nie trzeba zbyt daleko popuszczać wodzy fantazji, aby dostrzec płynące z tego faktu możliwości wywierania wpływu na sytuację polityczną w państwie nadbrzeżnym. Już sama możliwość jego wystąpienia miałaby przełożenie na bezpieczeństwo państwa nadbrzeżnego. Z drugiej strony należy zauważyć, że uproszczenie perymetru morza terytorialnego stanowić może zgrabne uzasadnienie dla zagarnięcia pewnych obszarów morskich przez państwo nadbrzeżne poprzez włączenie do morskich wód wewnętrznych tego państwa, co będzie z reguły mieć bezpośrednie przełożenie na zasięg jego pozostałych stref morskich.

Warto podkreślić, że kwestie bezpieczeństwa państwa zostały bezpośrednio przywołane w artykule KoPM poświęconym prostym liniom podstawowym. I tak art. 7.5 wskazuje, że przy określaniu poszczególnych linii podstawowych można brać pod uwagę właściwe dla danego regionu interesy gospodarcze, których istnienie i znaczenie zostało wyraźnie potwierdzone długotrwałą praktyką. Stanowi to jasne odwołanie do ugruntowanych historycznie interesów ekonomicznych państwa, w tym zamieszkującej wybrzeże ludności tradycyjnie trudniącej się rybołówstwem na obszarach przybrzeżnych. Podobny zapis znajdujemy w art. 7.3, który wskazuje, że wyznaczając proste linie podstawowe, należy dbać o to, aby nie odstępowały one wyraźnie od ogólnego kierunku wybrzeża, oraz dodaje, że obszary morskie znajdujące się po wewnętrznej stronie takich linii muszą być dostatecznie ściśle związane z obszarem lądowym, aby można było rozciągnąć na nie status wód wewnętrznych. Wydaje się, że owo powiązanie z lądem dotyczyć będzie także tradycyjnego wykorzystywania tych akwenów przez tubylczą ludność. Nie bez znaczenia będzie również ust. 6 tego artykułu zakazujący stosowania systemu prostych linii podstawowych w sposób, który powodowałby odcięcie morza terytorialnego innego państwa od morza pełnego lub wyłącznej strefy ekonomicznej.

Nie znajdziemy podobnych przepisów w artykule regulującym status zatok. Jednak zawarte w nim odwołanie do zatok historycznych, potwierdzające zwyczajowy charakter tej instytucji prawnej, wprowadziło i w tym przypadku kwestie bezpieczeństwa pośrednio do postanowień konwencji. Opracowane w 1962 roku przez Sekretariat ONZ Studium dotyczące statusu wód historycznych, włącznie

z zatokami historycznymi, które można uznać za najpełniejszy dokument międzynarodowy poświęcony temu zagadnieniu, wskazuje na ścisły związek badanej tematyki z kwestiami bezpieczeństwa państwa. Wskazuje ono trzy elementy, które powinny zostać wzięte pod uwagę celem ustalenia, czy w danym przypadku mamy do czynienia z „wodami historycznymi”³¹. Są to: 1) władztwo wykonywane nad danym akwenem przez państwo roszczące sobie prawo do wód historycznych, 2) ciągłość wykonywania tego władztwa, 3) stanowisko państw obcych. Czynniki te uznawane są powszechnie za klasyczne elementy prawidłowo sformułowanego roszczenia do zatok, czy też szerzej wód historycznych. Jest to więc wymóg rozciągnięcia władztwa na dany akwen przez państwo nadbrzeżne i otwartego wykonywania władzy suwerennej tamże przez istotny okres, za wiedzą i przyzwoleniem państw obcych³².

Należy podkreślić, że już samo wysunięcie roszczenia do danej zatoki jest dowodem przekonania o jej istotności dla bezpieczeństwa państwa nadbrzeżnego. Zawsze bowiem chodziło o sytuacje szczególne. Rozciągnięcie władztwa dotyczyło z zasady zatok o szerokości wejścia większej niż dopuszczalna dla ówczesnie zajmowanych zatok zwykłych. Choć część z tych zatok może być obecnie kwalifikowana jako zatoki zwykłe w świetle KoPM, podlegające włączeniu do morskich wód wewnętrznych, ze względu na szerokość ich wejścia mniejszą niż 24 mile, to nie zmienił się zamysł przyświecający wysunięciu tego roszczenia, a był nim wzgląd na szeroko rozumiane bezpieczeństwo państwa nadbrzeżnego. Powód ten był niekiedy ewidentny i wynikał z ukształtowania geograficznego stwarzającego zagrożenie militarne dla państwa przyjmującego. Klasycznym przykładem jest tu amerykańska Zatoka Chesapeake, która na mapie przypomina długi i wąski rękaw wcinający się w ląd na około 200 mil, o szerokości nie większej niż 20 mil i posiadający „mankiety” o zaledwie dwunastomilowej szerokości. Sytuacja ta stwarzała dla obcych okrętów wojennych żeglujących środkiem zatoki po wodach morza pełną możliwość wpływania głęboko w obręb terytorium Stanów Zjednoczonych. Sprawa ta okazała się na tyle istotna dla USA, że status Zatoki Chesapeake jako wód znajdujących się w obrębie terytorium USA został określony już w XIX wieku, w orzeczeniu wydanym w 1885 roku w ramach postępowań arbitrażowych dotyczących tzw. roszczeń Alabamy.

Wody zatok historycznych, jako podlegające absolutnej suwerenności państwowej, nieograniczonej prawem nieszkodliwego przepływu, wykorzystywane są często dla celów wojskowych przez państwa nadbrzeżne, które zwykły umieszczać tam bazy marynarki wojennej, jak w przypadku bazy NATO w Zatoce Tarenckiej we Włoszech czy też rosyjskiej bazy we Władywostoku w obrębie uznawanej przez Federację Rosyjską za historyczną Zatokę Piotra Wielkiego. Na istotność wyłączenia rozległych akwenów morskich uznanych za wody historyczne państwa

³¹ *Juridical Regime of Historic Waters, Including Historic Bays* (A/CN.4/143), Study prepared by the Secretariat: „Yearbook of the International Law Commission”, Vol. II z 1962 r., s. 25.

³² Patrz szerzej, T. Kamiński, op. cit., s. 385-417.

z zakresu militarnego wykorzystania przez jednostki obcej marynarki wojennej zwracał uwagę M.P. Strohl. Otóż, wypowiadając się, co ciekawe, ewidentnie z punktu widzenia USA, a nie Kanady, zwrócił on w pracy wydanej w 1963 roku uwagę, że zamknięcie Zatoki Hudsona dla swobodnej żeglugi międzynarodowej ma niebagatelne znaczenie ze względu na aktywność obcych okrętów podwodnych przenoszących broń jądrową. Trafnie podkreślił przy tym, że choć wprowadzenie tego zakazu przez Kanadę nie uczyni takiego intruza łatwiejszym do znalezienia, to pozwoli jej na podjęcie stosownych kroków w sytuacji, gdyby taki okręt został jednak wykryty³³. Być może to tłumaczy fakt, że choć jak wskazuje J. Kraska, stanowisko Kanady co do rozciągnięcia praw na wody zatoki spotkało się z protestem USA już w 1906 roku³⁴, to wygląda na to, że nie został on powtórzony pomimo ponawiania stanowiska przez Kanadę³⁵.

Uwagi końcowe

Włączenie przez państwo nadbrzeżne określonych akwenów do morskich wód wewnętrznych państwa ma nie tylko wpływ na jego bezpieczeństwo, lecz także jest z reguły tymi względami motywowane. Reguła ta zdaje się sprawdzać w przypadku wszystkich akwenów kwalifikowanych do tej kategorii obszarów morskich. Są to bez wątpienia nie tylko względy bezpieczeństwa militarnego, ale i chęć zabezpieczenia interesów gospodarczych zamieszkującej dany region społeczności trudniącej się rybołówstwem na obszarach przybrzeżnych. Aspekt ten ma współcześnie tym większe znaczenie, że pozwala na poszerzenie stref gospodarczych, takich jak szelf kontynentalny czy wyłączna strefa ekonomiczna, mierzonych od zamykających morskie wody wewnętrzne linii podstawowych niezależnie od sposobu ich wyznaczenia.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA:

- [1] *Fisheries case*, Judgment of December 18th, 1951: ICJ Reports 1951.
- [2] *Historic Bays, Memorandum by the Secretariat of United Nations (A/CONF.13/1)*: Official Records of the United Nations Conference on the Law of the Sea, 1958, United Nations publication, Sales No. 58.V. 4, vol. I (Preparatory Document).
- [3] *Juridical Regime of Historic Waters, Including Historic Bays (A/CN.4/143)*, Study prepared by the Secretariat: „Yearbook of the International Law Commission”, Vol. II z 1962 r.

³³ M.P. Strohl, *The International Law of Bays*, The Hague 1963, s. 250.

³⁴ J. Kraska, *Maritime Power and the Law of the Sea*, Oxford 2011, s. 297.

³⁵ J.A. Roach i R.W. Smith szczegółowo informujący o wszelkich działaniach USA jako państwa przeciwstawiającego się nadmiernym roszczeniom morskim nie zamieszczają informacji o jakimkolwiek powtórzeniu tego protestu przez Stany Zjednoczone na przestrzeni ostatnich stu lat. J.A. Roach, R.W. Smith, op. cit., s. 37.

- [4] KOCOT K., WOLFKE K., *Wybór dokumentów do nauki prawa międzynarodowego*, Wrocław 1969.
- [5] Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza sporządzona w Montego Bay dnia 10 grudnia 1982 r., United Nations, *Treaty Series*, vol. 1833, p. 3 (tekst polski, Dz.U. z 2002 r. nr 59, poz. 543).
- [6] Konwencja o morzu pełnym sporządzona w Genewie dnia 29 kwietnia 1958 r., United Nations, *Treaty Series*, vol. 450, p. 11 (tekst polski, Dz.U. z 1963 r. nr 33, poz. 187).
- [7] Konwencja o morzu terytorialnym i strefie przyległej, United Nations, *Treaty Series*, vol. 516, s. 205.
- [8] Konwencja o rybołówstwie i ochronie zasobów biologicznych morza pełnego, United Nations, *Treaty Series*, vol. 559, s. 285.
- [9] Konwencja o szelfie kontynentalnym, United Nations, *Treaty Series*, vol. 499, p. 311 (tekst polski, Dz.U. z 1964 r. nr 28, poz. 179).
- [10] Konwencja wiedeńska o prawie traktatów sporządzona w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (tekst polski, Dz.U. z 1990 r., nr 74, poz. 439).
- [11] *The Law of the Sea. Baselines: An Examination of the Relevant Provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea*, United Nations, New York 1989.

LITERATURA:

- [1] AZUNI D.A., *The Maritime Law of Europe*, In Two Volumes, translated from French by W. Johnson, New York 1806, 2nd printing, New Jersey 2007, vol. I.
- [2] CHURCHILL R.R., LOWE A.V., *The Law of the Sea*, 3rd ed., Manchester University Press 1999.
- [3] EHRLICH L., *Suverenność a morze w prawie międzynarodowym*, Warszawa 1961.
- [4] GÓRALCZYK W., *Szerokość morza terytorialnego i jego delimitacja*, Warszawa 1964.
- [5] KAMIŃSKI T., *Status zatok historycznych. Studium prawnomiędzynarodowe*, Warszawa 2018.
- [6] KRASKA J., *Maritime Power and the Law of the Sea*, Oxford 2011.
- [7] ROACH J.A., SMITH R.W., *Excessive Maritime Claims*, wyd. 3, Leiden–Boston 2012.
- [8] ROTHWELL D.R., STEPHENS T., *The International Law of the Sea*, Oxford and Portland, Oregon 2010.
- [9] STROHL M.P., *The International Law of Bays*, The Hague 1963.
- [10] SYMONIDES J., *Prawo morza*, [w:] *Wielka encyklopedia prawa*, B. Hołyst (red. nac.), R. Hauser (z-ca red. nac.), *Prawo międzynarodowe*, J. Symonides, D. Pyć (red.), t. IV, Warszawa 2014.
- [11] SYMONIDES J., *Terytorium państwowe w świetle zasady efektywności*, Toruń 1971.
- [12] VATTEL E. de, *Prawo Narodów, czyli zasady prawa naturalnego zastosowane do postępowania i spraw narodów i monarchów* (tłum. B. Winiarski), tom I, Warszawa 1958.
- [13] WASILEWSKI T., *Morskie wody wewnętrzne*, [w:] *Wielka encyklopedia prawa*, B. Hołyst (red. nac.), R. Hauser (z-ca red. nac.), *Prawo międzynarodowe*, J. Symonides, D. Pyć (red.), t. IV, Warszawa 2014.
- [14] WESTERMAN G.S., *The Juridical Bay*, Oxford 1987.

**THE LEGAL STATUS OF MARITIME INTERNAL WATERS
FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW AND THE SECURITY
REASONS OF THE STATE**

Abstract: This article analyses the legal status of maritime internal waters from the perspective of international law and the security reasons of the state. Maritime internal waters are addressed in the international agreements codifying the law of the sea adopted under the auspices of the United Nations after the Second World War. Two institutions of international law of the sea, that is the status of historic bays and straight baselines systems, were discussed in detail as they are mainly responsible for extension of maritime internal waters of the coastal states. The institutions of international law mentioned above were then discussed from the perspective of the mutual influence exerted on the security issues of the coastal state.

Keywords: maritime internal waters, straight baselines system, historic bays, juridical bays.